

TADEUSZ PUPAR*

Aktualizacja w dokumentacji Uzdrowiska Uniejów Analiza porównawcza operatów uzdrowiskowych z 2011 i 2023 roku

STRESZCZENIE | Operaty uzdrowiskowe są dokumentami określającymi zasady prowadzenia działalności leczniczej. Sporządzone w celu otrzymania statusu uzdrowiska zawierają istotne informacje o zasobach naturalnych, kierunkach lecznictwa itp. W artykule z wykorzystaniem analizy porównawczej dokonano zestawienia dokumentów przygotowanych dla gminy Uniejów w 2011 i 2023 r., koncentrując się głównie na aktualizacjach prawnych i przestrzennych.

SŁOWA KLUCZOWE | Uniejów, uzdrowisko, operat uzdrowiskowy, analiza porównawcza

Changes in the Documentation of the Uniejów Health Resort: A Comparative Analysis of Health Resort Records from 2011 and 2023

SUMMARY | Health resort records are documents that define the rules for conducting medical activities. Created to obtain the status of a health resort, they contain essential information about natural resources, medical treatment directions, etc. The article uses a comparative analysis to compile documents prepared for the Uniejów municipality in 2011 and 2023, focusing primarily on legal and spatial updates.

KEYWORDS | Uniejów, health resort, comparative analysis

* Tadeusz Pupa, mgr, asystent, Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk Geograficznych, Instytut Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej, ul. Kopcińskiego 31, 90-142 Łódź, <https://orcid.org/0009-0004-7440-4507>; e-mail: tadeusz.pupar@geo.uni.lodz.pl

Wprowadzenie

Uzdrowisko jest obszarem, na terenie którego prowadzone jest lecznictwo uzdrowiskowe. Gminę można nazwać uzdrowiskową, jeżeli nadano jej (lub jej części) status uzdrowiska. Aby go otrzymać, gmina musi spełnić szereg warunków, do których odwołuje się w przygotowanym operacie uzdrowiskowym, określającym możliwości prowadzenia lecznictwa¹. Dokument ten według definicji ustawodawcy „zawiera charakterystykę wyodrębnionego obszaru [...] ze szczególnym uwzględnieniem [...] naturalnych surowców leczniczych i klimatu”². Łączy on formę opisową (w której uwzględnia się nazwę, zagospodarowanie przestrzenne terenu, właściwości lecznicze, informacje o czystości powietrza itp.) oraz formę graficzną (która zawiera mapy stref i zobrazowanie niektórych informacji z części opisowej).

W operacie muszą być uwzględnione trzy strefy ochrony uzdrowiskowej, oznaczone kolejno literami „A”, „B” i „C”. Różnią się one wymaganym wskaźnikiem procentowym udziału terenów zieleni, gdzie dla strefy „A” wskaźnik jest nie mniejszy niż 65%; dla strefy „B” wskaźnik jest nie mniejszy niż 50%; dla strefy „C” wskaźnik jest nie mniejszy niż 45%³. Dodatkowo każda ze stref posiada zapisy szczegółowe odnośnie do możliwej do powstania w danym miejscu zabudowy. Strefa „A” obejmuje obszar z istniejącymi lub planowanymi zakładami lecznictwa i infrastrukturą turystyczną (która nie może utrudniać funkcjonowania uzdrowiska, np. pensjonaty, restauracje, kawiarnie). Strefa „B” obejmuje obszar przyległy do strefy „A”, będący jej otoczeniem⁴, z obiektami usługowymi (hotelami, obiektami rekreacyjnymi, które również nie mogą mieć negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska). W strefie „C”, która przylega do strefy „B”, najważniejsze jest zachowanie walorów krajobrazowych i ochrona złóż naturalnych surowców leczniczych.

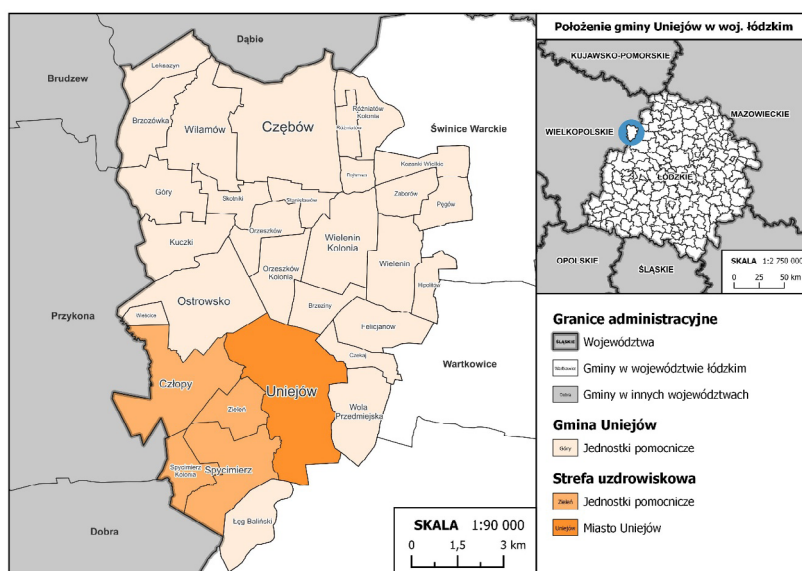
1 Przed sporządzeniem operatu uzdrowiskowego konieczne jest: potwierdzenie właściwości leczniczych surowców naturalnych, złożenie wniosku o wydanie odpowiedniego świadectwa do jednostki uprawnionej, potwierdzenie właściwości leczniczych badaniami wykluczającymi negatywny wpływ na zdrowie człowieka (<https://www.gov.pl/web/zdrowie/status-uzdrowiska-lub-obszaru-ochrony-uzdrowiskowej> [dostęp: 10.05.2024]).

2 *Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych*, DzU z 2005 r., nr 167, poz. 1399, art. 2, pkt 5, tekst jednolity.

3 *Ibidem*, art. 38, pkt. 1–3.

4 Oznacza to, że strefa „B” stanowi pierścień dookoła strefy „A”, zaś strefa „C” stanowi pierścień dookoła strefy „B”. Na tej podstawie liczy się z kolei wskaźnik udziału terenów zieleni.

Na uwagę zasługuje fakt, że strefy ochrony uzdrowskiej nie muszą obejmować całej powierzchni gminy (lub kilku gmin). Ustawodawca wskazuje jedynie, że granice obszaru ze statusem uzdrowska mają pokrywać się z granicami miast lub jednostek pomocniczych⁵. Oznacza to, że w praktyce obszar uzdrowska może stanowić fragment gminy, wyznaczony na podstawie dzielnic, osiedli, sołectw lub innych jednostek pomocniczych (utworzonych na podstawie statutu tejże jednostki administracyjnej)⁶. Jak pisze Jan Golba, dzięki temu możliwe jest tworzenie nowych jednostek pomocniczych (jeżeli w gminie takowe jeszcze nie istnieją) z dowolnie ukształtowanymi granicami, ustrojem, zadaniami i organami w zależności od potrzeb obszaru przyszłego uzdrowska (ryc. 1)⁷.

Ryc. 1. Położenie administracyjne gminy Uniejów ze wskazaniem miasta i jednostek pomocniczych ze statusem uzdrowska

Źródło: opracowanie własne

Po sporządzeniu operatu uzdrowskiego, zawierającego informacje o posiadanych złożach naturalnych surowców leczniczych, klimacie, zakładach

5 Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowskim..., art. 33, pkt 1.

6 Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, DzU z 1990 r., nr 16, poz. 95, tekst jednolity.

7 J. Golba, *Historyczne i prawne aspekty funkcjonowania uzdrowsk w Polsce*, Warszawa 2020.

lecznictwa itp.⁸, gmina przesyła dokument do „ministra właściwego ds. zdrowia w celu potwierdzenia warunków koniecznych do otrzymania statusu uzdrowiska”⁹. Gdy minister uzna warunki za spełnione, występuje z wnioskiem do Rady Ministrów o nadanie statusu uzdrowiska – jest on przyznawany w drodze rozporządzenia. Ostatnim etapem podsumowującym drogę gminy do zostania uzdrowiskiem jest uchwalenie przez Radę Gminy statutu uzdrowiska, określającego nazwę, powierzchnię, przepisy mające na celu ochronę funkcji leczniczej itp.

Pomimo prac badawczych prowadzonych w II połowie XX w. i odkrycia wód termalnych¹⁰ w Uniejowie rozwijała się przede wszystkim turystyka wypoczynkowa¹¹. Dopiero w 2004 r. na zachodnim brzegu Warty rozpoczęto budowę infrastruktury turystycznej wykorzystującej wodę geotermalną¹². Przez następne lata inwestycje i starania władz lokalnych doprowadziły do opracowania operatu uzdrowiskowego i uzyskania statusu uzdrowiska. Ten nadany został miastu Uniejów i wybranym jednostkom pomocniczym gminy przez Prezesa Rady Ministrów 27 czerwca 2012 r.¹³ Dwa miesiące później podczas sesji Rady Miejskiej w Uniejowie uchwalono statut uzdrowiska (m.in. na podstawie operatu z 2011 r.), kończąc tym samym wymaganą drogę do zostania gminą uzdrowiskową¹⁴.

Metody i zakres badania

W artykule została wykorzystana metoda badań dokumentów przeprowadzona na operatach uzdrowiskowych Uniejowa z 2011 i 2023 r. Polega ona na selekcji, opisie i interpretacji faktów zawartych w opracowaniach. Następnie

8 Warunki konieczne do uzyskania statusu uzdrowiska są zawarte w art. 31 pkt I *Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym...*

9 *Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym...*

10 J. Chańko, *W PRL 1945–1989*, [w:] J. Szymczak (red.), *Miasto Uniejów i region spycimiersko-uniejowski poprzez wieki*, t. 2: *Lata 1918–2020*, Łódź–Uniejów 2021, s. 211–355.

11 A. Matczak, *Uniejów – uzdrowisko nowej generacji*, [w:] I. Jażewicz (red.), *Uzdrowiska Europy Środkowo-Wschodniej*, Słupsk 2023, s. 9–34.

12 *Ibidem*, s. 17.

13 *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2012 r. w sprawie nadania statusu uzdrowiska miastu Uniejów wraz z sołectwami: Spycimierz, Spycimierz-Kolonia, Zieleń i Człopy położonymi na obszarze gminy Uniejów*, DzU z 2012 r., poz. 782.

14 Uchwała nr XXXII/182/2012 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Uzdrowiska Uniejów.

za jej pomocą dokonano analizy porównawczej, w celu ustalenia podobieństw i różnic, jakie można odnaleźć we wskazanych operatach¹⁵.

Aby lepiej zrozumieć okoliczności powstawania i modyfikacji dokumentów, zdecydowano się na kwerendę w zasobach Dziennika Urzędowego Województwa Łódzkiego, w którym pozyskano uchwały istotne dla zrealizowanych badań (przedział czasowy zgromadzonych dokumentów to lata 2010–2023)¹⁶. Dla planów, które nie posiadały udostępnionych warstw przestrzennych, autor przeprowadził digitalizację z wykorzystaniem programu QGIS. Na podstawie szczegółowego opisu granic odtworzono brakujące dane, a następnie zobrazowano zjawiska opisywane w tekście.

Ostatnim etapem było przeprowadzenie wywiadu swobodnego z pracownikiem Urzędu Miasta w Uniejowie¹⁷. Podczas rozmowy zadano pytania dotyczące m.in. powodów aktualizacji i zaistniałych zmian, które miały na celu przede wszystkim uzyskanie informacji od osób pośrednio zaangażowanych w proces tworzenia operatów.

Należy mieć również na uwadze, że operaty uzdrawiskowe są dokumentami, których szczegółowa treść jest określona w ustawie¹⁸. Z tego powodu nie są to opracowania zawierające diametralne przekształcenia, gdyż te wynikają z aktualnych przepisów prawa. Ich znajomość jest kluczowa dla poprawnej identyfikacji zmian.

Operat uzdrawiskowy 2011

Sporządzony w 2011 r. operat uzdrawiskowy dla Uzdrawiska Uniejów był obszernym dokumentem dzielącym się na 16 rozdziałów¹⁹. Opisano w nim historię powiatu poddębickiego ze szczególnym uwzględnieniem gminy Uniejów, wskazując na walory turystyczne, położenie administracyjne i fizyczno-geograficzne. Przyjęto, że gmina Uniejów ma głównie charakter rolniczy (84,9% stanowią użytki rolne) i dominuje w niej własność prywatna

15 J. Apanowicz, *Metodologiczne elementy procesu poznania naukowego w teorii organizacji i zarządzania*, Gdynia 2000.

16 <https://dziennik.lodzkie.eu/> [dostęp: 10.05.2024].

17 K. Konecki, *Studia z metodologii badań jakościowych: teoria ugruntowana*, Warszawa 2000.

18 *Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrawiskowym...*

19 Urząd Miasta w Uniejowie, *Operat uzdrawiskowy. Uzdrawisko Uniejów*, Uniejów 2011.

(87,8% powierzchni)²⁰. W operacie powoływano się na dane z 2009 r., według których gminę Uniejów zamieszkiwały 7403 osoby, a wskaźnik przyrostu naturalnego był ujemny (5,2%)²¹. Wśród ludności zawodowo czynnej 70% zajmowało się wyłącznie pracą we własnym gospodarstwie rolnym. Mając tego świadomość, zwracano uwagę na brak zakładów produkcyjnych i wynikającą z tego pośrednio stopę bezrobocia, kształtującą się na poziomie 8,6%²². Na terenie gminy występowała głównie zabudowa mieszkaniowa, w której samorząd lokalny nie posiadał własnych zasobów.

W operacie przeprowadzono ocenę walorów kulturowych gminy, której składową tworzyły wydarzenia o zasięgu regionalnym (Dni Uniejowa, Ogólnopolskie Święto Wody), działalność kulturalna (amatorski ruch artystyczny, propagowanie czytelnictwa), organizacje (orkiestry, chóry, kluby seniora) i wydarzenia o zasięgu lokalnym. Ponadto zidentyfikowano zabytki wpisane do rejestru (zespół zamkowo-parkowy, kościół parafialny w Uniejowie itp.) oraz te wpisane do wojewódzkiej i gminnej ewidencji²³. Rozdział zakończono podsumowaniem, w którym „stan kultury w Uniejowie [oceniono jako] bardzo dobry, bowiem kierowany jest zarówno do mieszkańców własnych, ale przede wszystkim do przybywających turystów, a wkrótce – kuracjuszy”.

W dalszej kolejności przedstawiono dane, których obecności wymagała ustawa, takie jak: położenie transportowe gminy, stan sieci wodociągowej, występowanie obszarów prawnie chronionych i strefy uzdrowiskowe²⁴. Ostatnie z wymienionych podzielono na trzy części: „A”, „B” i „C” (ryc. 2)²⁵. Wyznaczony teren o powierzchni 3207 ha zawierał się w całości w granicach sołectw Spycimierz, Spycimierz-Kolonia, Zieleń, Człopy i miasta Uniejów²⁶. Interesujące jest, że zaproponowany obszar (stanowiący 24,9% powierzchni gminy) należał do 5 z 31 jednostek pomocniczych w chwili utworzenia²⁷. Wszystkie strefy w operacie

²⁰ Ibidem, s. 16.

²¹ Ibidem, s. 19.

²² Ibidem, s. 22.

²³ Ibidem, s. 28–39.

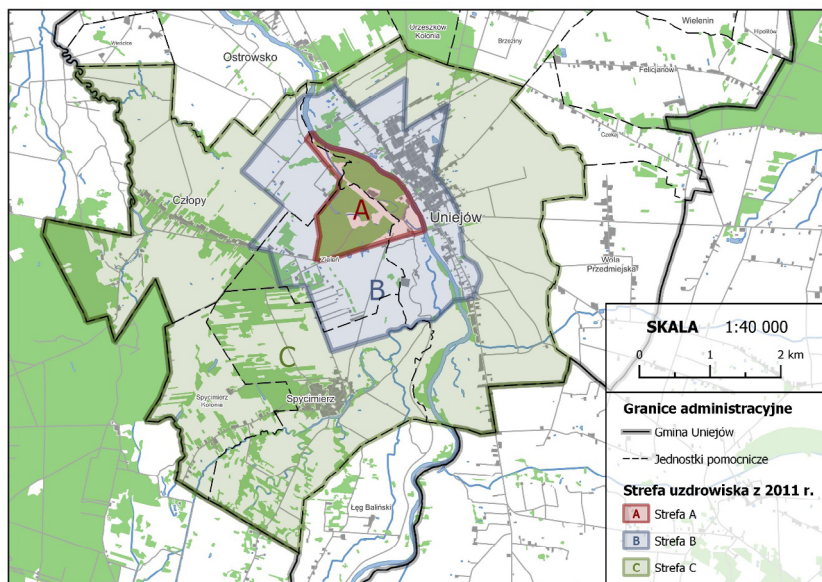
²⁴ *Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym...*

²⁵ Ibidem, art. 38.

²⁶ Urząd Miasta w Uniejowie, *op. cit.*, s. 88.

²⁷ W operacie uzdrowiskowym z 2011 r. identyfikuje się 30 sołectw i miasto Uniejów. Według przyjętych w 2010 r. uchwał na terenie gminy jest 30 sołectw i 1 osiedle, tworzących w sumie 31 jednostek pomocniczych gminy (Uchwała nr LVIII/330/2010 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie uchwalenia statutów sołectw w gminie Uniejów: Brzeziny, Brzozówka, Czekaj, Czepów, Człopy, Dąbrowa,

zostały opisane według definicji ustawodawcy, w której zwrócono uwagę na dopuszczalną zabudowę, powierzchnię, granice i czynności zabronione. Dla strefy „A” wyznaczono obszar o powierzchni 156 ha w okolicy kompleksu zamkowego. Strefę „B” określono jako pierścień przylegający bezpośrednio do strefy „A” o powierzchni 681 ha. Strefa „C” stanowiła otulinę strefy „B” i „A” oraz wyznaczała zarys uzdrawiska Uniejów o powierzchni 2370 ha²⁸.

Ryc. 2. Strefa ochrony uzdrowskowej „A”, „B” i „C”, wyznaczona na obszarze gminy Uniejów w operacie z 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Urząd Miasta w Uniejowie, *Operat uzdrowskowy. Uzdrawisko Uniejów, Uniejów 2011*

Felicjanów, Góry, Hipolitów, Kozanki Wielkie, Kuczki, Lekaszyn, Łęg Baliński, Orzeszków, Orzeszków-Kolonia, Ostrowsko, Pęgów, Skotniki, Roźniatów, Roźniatów-Kolonia, Spycimierz, Spycimierz-Kolonia, Stanisławów, Wielenin, Wielenin-Kolonia, Wieścice, Wilamów, Wola Przedmiejska, Zaborów, Zieleń; Uchwała nr LVIII/330/2010 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie uchwalenia statutu Osiedla-Miasta Uniejów). Osiedle-miasto Uniejów zostanie zlikwidowane kilka lat później (Uchwała nr VI/44/2015 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 26 stycznia 2015 r. w sprawie likwidacji jednostki pomocniczej Osiedle-Miasto Uniejów).

- 28 Powierzchnia uzdrawiska to suma powierzchni strefy uzdrowskowej „A”, „B” i „C”. Interesujące jest, że rysunek przedstawiający strefę „C” w operacie z 2011 r. zawiera błąd, ponieważ pomimo zapisanej w operacie powierzchni 2300 ha prezentuje powierzchnię 3200 ha (powierzchnia całkowita uzdrawiska). Błąd ten w późniejszym czasie zostanie poprawiony.

W kontekście stref ochrony uzdrowiskowej ważny pozostaje zapis operatu odnoszący się do „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Uniejów”. Wskazano w nim na potrzebę modyfikacji dotychczasowego studium zrealizowanego w 2007 r. Wynikała ona zarówno z przesłanek formalnych, jak i merytorycznych, „w szczególności [chęci] ubiegania się władz gminy o przyznanie miastu Uniejów statusu uzdrowiska, w związku z wykorzystywaniem wód geotermalnych dla celów leczniczych i sportowo-rekreacyjnych”²⁹. Na potrzeby operatu w studium uwzględniono uwarunkowania wynikające z otrzymania statusu uzdrowiska w przyszłości oraz zawarto ustalenia z zakresu planowania przestrzennego na terenie gminy. Wprowadzenie owych zapisów było konieczne m.in. ze względu na obowiązek sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy „A” (w terminie do dwóch lat od uzyskania statusu uzdrowiska)³⁰.

Prace badawcze na terenie gminy Uniejów wykazały, że zabiegi z użyciem wód termalnych mogą być przydatne m.in. w leczeniu chorób skóry, co pokrywa się z określonymi kierunkami lecznictwa uzdrowisk³¹. Według operatu uzdrowiskowego w 2011 r. pomoc w tym zakresie oferowały dwa podmioty gospodarcze: „SOL” i „Termy Uniejów”³². Wśród urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego wymieniono park zdrojowy, basen rehabilitacyjny, dwie ścieżki zdrowia i brzeg Warty. Oprócz zaleceń i kierunków lecznictwa sporządzono również listę przeciwwskazań uzdrowiskowych.

Zasobom naturalnym, wśród których najważniejsze są wody powierzchniowe i podziemne, poświęcono oddzielny rozdział. Opisano w nim jakość wód oraz przedstawiono skład chemiczny. Wskazano na korzystne warunki klimatyczne, a także nierównomierne natężenie hałasu, którego pomiar utrudnia brak stałych punktów pomiarowych. W ostatniej części dokumentu omówiono analizę SWOT, prezentując mocne i słabe strony gminy Uniejów.

Operat z 2011 r. w szczególowy sposób prezentuje walory antropogeniczne i naturalne gminy ubiegającej się o status uzdrowiska. Wskazuje na możliwości lecznictwa i stan zasobów naturalnych, powołując się na przeprowadzone wcześniej badania. W zdecydowanej większości przypadków do interpretacji zmian społeczno-gospodarczych wykorzystuje się dane Głównego Urzędu Statystycznego z 2009 r. Dokument jest bogaty w ilustracje prezentujące

29 Urząd Miasta w Uniejowie, *op. cit.*, s. 146–147.

30 *Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym...*

31 *Ibidem*, art. 13, pkt 1 i art. 39, pkt 8.

32 Urząd Miasta w Uniejowie, *op. cit.*, s. 96–105.

widoki głównych zakładów leczniczych i popularnych destynacji turystycznych Uniejowa³³. Zaproponowane w operacie rozdziały odpowiadają wymogom ustawy, dodatkowo rozszerzając niektóre kwestie.

Operat uzdrowiskowy 2023

Zgodnie z art. 43, pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2015 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, „gmina, na obszarze której znajduje się uzdrowisko [...], jest obowiązana do sporządzenia i przedstawienia, nie rzadziej niż raz na 10 lat [...] operatu uzdrowiskowego”³⁴. Celem takiego działania jest aktualizacja dokumentu i potwierdzenie dalszego spełniania kryteriów określonych przez ustawodawcę. Mając to na uwadze, pewne zdumienie może budzić fakt, że gmina Uniejów przygotowała operat po określonym terminie. Według władz samorządowych główną przyczyną takiego stanu rzeczy była pandemia COVID-19 i restrykcje z niej wynikające, które opóźniły proces napisania nowego operatu³⁵.

Po otrzymaniu w 2012 r. statusu uzdrowiska obszar strefy uzdrowiskowej ulegał dalszym przekształceniom, zarówno prawnym, jak i przestrzennym³⁶. Z uwagi na kryteria określone w ustawie w krótkim czasie podjęto decyzję o uchwaleniu statutu uzdrowiska³⁷ i powołaniu komisji uzdrowiskowej³⁸. Najważniejszą zmianą³⁹, wynikającą z modyfikacji statutu w 2015 r.⁴⁰, była korekta przebiegu strefy „A” i jej zmniejszenie do 129,9 ha, co jednocześnie powiększyło strefę „B” do 707,1 ha (ryc. 3). W zaktualizowanym statucie zmieniono również funkcję strefy „A” z zaspokajania potrzeb terapeutycznych na zaspokajanie potrzeb przyrodolecznictwa.

33 Ibidem, s. 172–173.

34 *Ustawa z dnia 28 lipca 2015 r. o lecznictwie uzdrowiskowym...*

35 Informacje pozyskane w drodze wywiadu swobodnego przeprowadzonego 7 maja 2024 r.

36 *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2012 r. w sprawie nadania statusu uzdrowiska miastu Uniejów...*

37 Uchwała nr XXXII/182/2012 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu...

38 Uchwała nr XXXIV/186/2012 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 18 września 2012 r. w sprawie zmiany Statutu Gminy Uniejów.

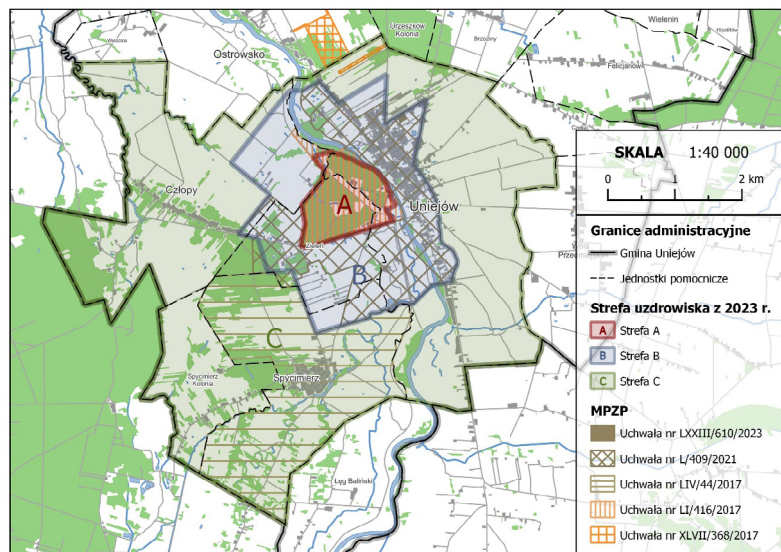
39 Informacje pozyskane w drodze wywiadu swobodnego przeprowadzonego 7 maja 2024 r.

40 Uchwała nr XI/93/2015 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 8 czerwca 2015 r. w sprawie zmiany Statutu Uzdrawiska Uniejów.

Dzięki wprowadzonym w studium zmianom (opisanym w operacie z 2011 r.) w ciągu dekady udało się uchwalić pięć miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które swoimi granicami wpisują się w strefę ochrony uzdrowskiej (ryc. 3)⁴¹. Pierwsze trzy z nich zatwierdzono po pięciu latach od otrzymania statusu uzdrowiska. Obejmowały niewielki obszar na północy strefy „C”⁴², strefę „A” i części strefy „B”⁴³ oraz teren odpowiadający sołectwu Spycimierz na południu strefy „C”⁴⁴ (w części odwołany⁴⁵). W 2021 r. uchwalono kolejne dwa plany: pokrywający większość strefy „B” i miasta Uniejów⁴⁶ oraz zbiorczy dla części miejscowości na północy gminy, lecz poza strefą uzdrowską⁴⁷. Ostatni plan, który z powodu późniejszego uchwalenia nie został wspomniany w operacie, pochodzi z 2023 r., zaś jego obszar znajduje się na północnym wschodzie strefy „B”⁴⁸. Obecnie powierzchnia pokrycia planistycznego gminy wynosi 11,6%, z czego dla strefy

-
- 41 Według *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (DzU z 2003 r., nr 80, poz. 717, tekst jednolity) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest aktem prawa miejscowego, uchwalanym przez radę gminy w celu ustalenia przeznaczenia terenów inwestycyjnych oraz sposobu ich zagospodarowania i zabudowy.
- 42 Uchwała nr XLVII/368/2017 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 26 kwietnia 2017 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu strefy uzdrowskiej „C” w miejscowości Uniejów i dla fragmentu terenu miejscowości Ostrowsko gm. Uniejów.
- 43 Uchwała nr LI/416/2017 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy uzdrowskiej „A” oraz części strefy uzdrowskiej „B” na terenie gminy Uniejów.
- 44 Uchwała nr LIV/444/2017 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 20 października 2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy uzdrowskiej „C” na terenie miejscowości Spycimierz w gminie Uniejów.
- 45 Dla części terenu oznaczonego symbolem 10 R, według rozstrzygnięcia nadzorczego Wojewody Łódzkiego z dnia 24 listopada 2017 r. (nr pnk-i.4131.927.2017, poz. 5461).
- 46 Uchwała nr L/409/2021 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 29 września 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części strefy uzdrowskiej „B” na terenie miasta Uniejów i miejscowości Człopy, Spycimierz, Zieleń i fragmentu strefy uzdrowskiej „C” w miejscowości Zieleń.
- 47 Uchwała nr XLII/324/2021 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 8 marca 2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości: Kozanki Wielkie, Pęgów, Zaborów, Dąbrowa, Wielenin-Kolonia, Wielenin, Stanisławów, Czepów, Roźniatów w gminie Uniejów.
- 48 Uchwała nr LXXIII/610/2023 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 23 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego przy ul. W. Reymonta w Uniejowie.

ochrony uzdrowskiej wskaźnik ten jest znacznie większy i wynosi 62,03%⁴⁹. Na uwagę zasługuje fakt, że pomimo zmiany granic strefy „A” dokonanej w 2015 r. plan zagospodarowania z 2017 r. (dla strefy „A”) odpowiada obszarowi prezentowanemu w operacie z 2011 r. (ryc. 3).

Ryc. 3. Strefa ochrony uzdrowskiej „A”, „B” i „C”, wyznaczona na obszarze gminy Uniejów w operacie z 2023 r., ze wskazaniem pokrycia planistycznego
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Urząd Miasta w Uniejowie, *Operat uzdrowskowy. Uzdrawisko Uniejów, Uniejów 2023*

Operat uzdrowskowy z 2023 r. jest dokumentem mniej obszernym niż poprzedni, skupia się przede wszystkim na części opisowej, kosztem ilustracji, których liczba jest znikoma. Ponownie scharakteryzowano gminę Uniejów z wykorzystaniem części tekstu i rysunków z 2011 r., opisując historię, hydrografię, klimat i położenie geograficzne. Zmianie uległa natomiast struktura demograficzna mieszkańców – według stanu na 2022 r. gminę Uniejów zamieszkiwało 6719 mieszkańców⁵⁰. Strefy ochrony uzdrowskiej opisano zgodnie ze zmianami wprowadzonymi w 2015 r., wyliczając ponownie wskaźnik terenów zieleni dla stref „A” i „B”.

49 Obliczenia własne na podstawie przytoczonych wcześniej dokumentów planistycznych (stan na 18.05.2024 r.).

50 Urząd Miasta w Uniejowie, *Operat uzdrowskowy. Uzdrawisko Uniejów, Uniejów 2023*, s. 12.

Porównanie operatów uzdrowiskowych z 2011 i 2023 r.

Treść dokumentów zarówno z 2011, jak i 2023 r. jest zgodna z ustawą, zaś poruszana tematyka wynika z opisanych przez ustawodawcę szczegółowych wytycznych dotyczących operatów uzdrowiskowych⁵¹. W części opisowej operat z 2023 r. ma trzykrotnie mniejszą objętość tekstu względem wersji pierwotnej⁵². Ten stan rzeczy dotyczy również ilustracji. Niektóre fragmenty tekstu w całości wykorzystano ponownie, szczególnie w rozdziałach, gdzie zmian nie stwierdzono, opisujących np. historię gminy. Podstawa prawna operatu została zaktualizowana zgodnie ze stanem na 2023 r. Ponadto dodano nowe pozycje⁵³.

Charakterystyka gminy w nowym operacie została skrócona. Zrezygnowano z dokładnego opisu powiatu poddębickiego. W strukturze społeczno-gospodarczej ograniczono się do podania liczby osób aktualnie zamieszkujących gminę, pomijając poruszone w 2011 r. wątki takie jak: przyczyny i zmiany w strukturze ludności, oświata i wychowanie, kultura, zatrudnienie, bezrobocie, mieszkalnictwo, struktura własności itp. Opis działalności rekreacyjno-wypoczynkowej jednostki administracyjnej przeniesiono na koniec rozdziału, skupiając się przede wszystkim na walorach naturalnych.

Infrastruktura techniczna uległa nieznacznym zmianom, na co wskażą identyczne długości i oznaczenia dróg krajowych, wojewódzkich oraz powiatowych⁵⁴. Ujęcia wód pitnych rozszerzono o dwie studnie głębinowe. W gospodarce ściekowej zrealizowano planowane inwestycje, budując przyzagrodowe oczyszczalnie ścieków oraz obiekt w Wieleninie. Ogólna długość sieci kanalizacyjnej pozostała bez zmian. Rozdział został rozszerzony o zagrożenie zagrożeń ekologicznych, do których mogą przyczynić się poszczególne elementy sieci drogowej, kanalizacyjnej itp.

W operacie z 2011 r. powoływano się na zmiany w studium, które zostały przeprowadzone w celu uchwalenia planów miejscowych na obszarze gminy. Działanie to pozwoliło przygotować sześć aktów prawa miejscowego, co podniosło pokrycie planistyczne gminy do 11,6% oraz strefy ochrony

51 *Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym...*

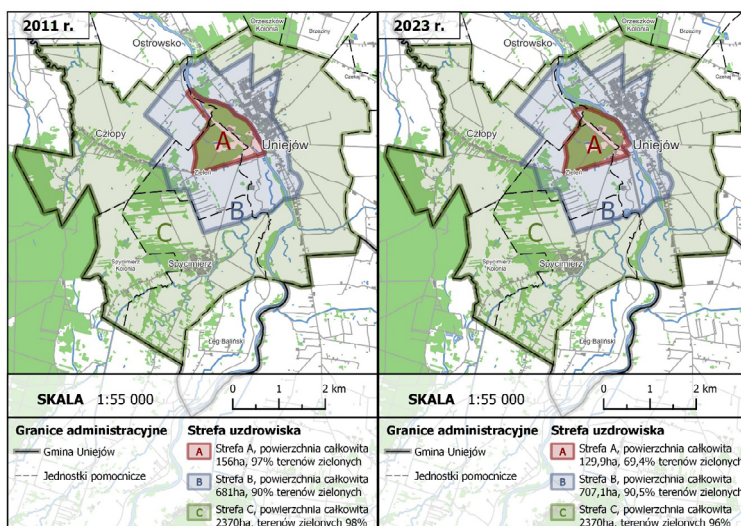
52 Przykładowo, rozdział poświęcony charakterystyce powiatu poddębickiego i gminy Uniejów w operacie z 2023 r. zajmuje 10 stron, zaś w operacie z 2011 r. poświęcono mu ponad 50 stron.

53 Nowe, czyli takie, które nie istniały w chwili sporządzania operatu z 2011 r., jest to np. *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze* (DzU z 2011 r., nr 163, poz. 981).

54 Jediną różnicą pozostaje zmiana nazwy ul. 22 Lipca na ul. Ireny Bojakowskiej.

uzdrowskowej do 62,03%. Pomimo zmiany granic strefy „A” w 2015 r. plan zagospodarowania przestrzennego z 2017 r. obowiązuje na obszarze uchwalonym w pierwszym statucie uzdrawiska.

Najważniejszą aktualizacją mającą wpływ na funkcjonowanie uzdrawiska była korekta granic strefy „A” i „B”, zatwierdzona w 2015 r.⁵⁵ Jak można zauważyć na ryc. 4 (a co zostało dokładnie opisane w operacie z 2011 r.), północno-wschodnia granica strefy „A” przebiegała na wschód od środka nurtu Warty, aż do mostu na północy. Obecnie po wprowadzonej zmianie granica ta przebiega wzdłuż działek ewidencyjnych. Powierzchnia strefy „B” uległa powiększeniu ze względu na wspomnianą korektę, zaś strefa „C” pozostała w pierwotnym kształcie. Zauważalny jest znaczny spadek powierzchni terenów zieleni dla strefy „A”, gdzie obecnie zbliża się ona do wartości minimalnej, ustalonej w ustawie na poziomie 65%⁵⁶. Ponadto w części graficznej z 2011 r. znajduje się więcej załączników prezentujących mapy pomocnicze.

Ryc. 4. Porównanie stref ochrony uzdrawiskowej w gminie Uniejów, wyznaczonych na podstawie operatów z 2011 i 2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Urząd Miasta w Uniejowie, *Operat uzdrawiskowy. Uzdrawisko Uniejów*, Uniejów 2011; Urząd Miasta w Uniejowie, *Operat uzdrawiskowy. Uzdrawisko Uniejów*, Uniejów 2023

⁵⁵ Uchwała nr XI/93/20215 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 8 czerwca 2015 r. w sprawie zmiany Statutu...

⁵⁶ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrawiskowym...

W zakresie opieki medycznej udało się zrealizować planowane inwestycje, zwiększając liczbę urządzeń lecznictwa z czterech do ośmiu. W trakcie dekady pojawił się również dodatkowy podmiot gospodarczy prowadzący działalność uzdrowiskową. Kierunki lecznicze pozostały bez zmian.

Właściwości surowców naturalnych pozostały bez zmian dla eksploatacji i dokumentacji obszaru górniczego. Opis klimatu rozszerzono o położenie fizyczno-geograficzne gminy Uniejów oraz świadectwo z 2022 r. potwierdzające właściwości lecznicze uzdrowiska. Informacje o natężeniu hałasu, czystości powietrza itp. ograniczono do krótkiego komentarza, według którego parametry podanych elementów nie przekraczają obowiązujących norm prawnych. Podsumowaniem opisanych w rozdziale tendencji jest tab. 1, prezentująca zestawienie treści obu operatów uzdrowiskowych.

Tab. 1. Zestawienie treści operatów uzdrowiskowych gminy Uniejów z 2011 i 2023 r.

Część	Tematyka i właściwości operatu	Operat z 2011 r.	Operat z 2023 r.
O P I S O W A	Liczba stron	173	59
	Liczba rozdziałów	17	12
	Liczba ilustracji	139	4
	Podstawy prawne	Do 2011 r.	Do 2023 r.
	Charakterystyka gminy	<p>Omówiono:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Położenie powiatu poddębickiego • Opis i położenie gminy Uniejów • Stan ludności • Analiza struktury demograficznej • Historia gminy Uniejów • Struktura własności w gminie • Rynek pracy • Działalności gospodarcze • Spis wydarzeń kulturalnych • Spis zabytków • Spis organizacji pozarządowych 	<p>Omówiono:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opis i położenie gminy Uniejów • Stan ludności • Historia gminy Uniejów • Działalności gospodarcze • Działalności rekreacyjno-wypoczynkowe • Hydrografia • Klimat • Formy ochrony przyrody

Część	Tematyka i właściwości operatu	Operat z 2011 r.		Operat z 2023 r.			
O P I S O W A	Charakterystyka gminy	<ul style="list-style-type: none"> Spis infrastruktury turystycznej Funkcje gminy i jednostek 					
	Infrastruktura techniczna	Omówiono: <ul style="list-style-type: none"> Sieć drogowa Gospodarka wodna Gospodarka odpadami Elektroenergetyka Gazownictwo Ciepłownictwo 		Omówiono: <ul style="list-style-type: none"> Sieć drogowa Gospodarka wodna Gospodarka odpadami Elektroenergetyka Gazownictwo Ciepłownictwo Zagrożenia ekologiczne 			
	MPZP w gminie		0		6		
	Lecznictwo	Kierunki	6		6		
		Urządzenia	4		8		
Podmioty		2		3			
G R A F I C Z N A	Liczba map		8		6		
	Strefa ochrony uzdrowskiej „A”	Powierzchnia całkowita	156 ha		Powierzchnia całkowita	129,9 ha	
		Udział terenów biologicznie czynnych	97%		Udział terenów biologicznie czynnych	69,4%	
	Strefa ochrony uzdrowskiej „B”	Powierzchnia całkowita	681 ha		Powierzchnia całkowita	707,1 ha	
		Udział terenów biologicznie czynnych	90%		Udział terenów biologicznie czynnych	90,5%	

Tab. 1 (cd.)

Część	Tematyka i właściwości operatu	Operat z 2011 r.		Operat z 2023 r.	
		G R A F I C Z N A	Strefa ochrony uzdrowiskowej „C”	Powierzchnia całkowita	2 370 ha
Udział terenów biologicznie czynnych	96%			Udział terenów biologicznie czynnych	96%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Urząd Miasta w Uniejowie, *Operat uzdrowiskowy. Uzdrowisko Uniejów*, Uniejów 2011; Urząd Miasta w Uniejowie, *Operat uzdrowiskowy. Uzdrowisko Uniejów*, Uniejów 2023

Wnioski

Uchwalone w latach 2017–2023 plany miejscowe w szczegółowy sposób określają zagospodarowanie części przestrzeni strefy uzdrowiskowej. Bez wątplenia dla lokalnych władz, które chcą zachować status uzdrowiska, przytoczone akty prawa miejscowego są korzystne. Pozwalają zapobiec niekontrolowanej ekspansji infrastruktury turystycznej i dążą do uzyskania ładu przestrzennego. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że w pewien sposób ograniczają one możliwości potencjalnych inwestorów.

W ocenie autora operat z 2011 r. spełniał wymogi formalne i rozszerzał określone w ustawie wytyczne. Zawarty w dokumencie tekst w wyczerpujący sposób opisywał gminę Uniejów, jej walory oraz uzasadniał nadanie statusu uzdrowiska. Na szczególną uwagę zasługuje charakterystyka gminy, w której opisano stan aktualny i prognozy na przyszłość. Tym, co może zastanawiać, jest strona wizualna operatu. Liczba ilustracji jest znaczna, lecz ich jakość budzi u odbiorcy niejednorodne odczucia wizualne. Grafiki prezentujące widoki gminy Uniejów raz są wysokiej jakości, kiedy indziej zaś nienaturalnie rozciągnięte i zmniejszone. Podobne niezdecydowanie dotyczy zestawień tabelarycznych danych Głównego Urzędu Statystycznego, dla których stosowano naprzemiennie wyrównanie do lewej strony i wyśrodkowanie (niezależnie od wielkości tabel). Pod względem jakościowym o wiele lepiej

wypada operat z 2023 r. Pomimo zmniejszonej objętości tekstu dokument stanowi syntezę najważniejszych informacji z lat poprzednich. Struktura wydaje się bardziej ujednoczona i profesjonalna. Względem poprzedniego dokumentu zdecydowano się na następujące zmiany:

- zmniejszono udział terenów zieleni;
- zmniejszono powierzchnię całkowitą strefy „A”;
- zwiększono powierzchnię całkowitą strefy „B”;
- zaktualizowano podstawy prawne;
- zwiększono pokrycie planistyczne wszystkich stref uzdrowiskowych;
- uwzględniono nowy podmiot prowadzący lecznictwo uzdrowiskowe;
- dodano nowe urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego.

Przygotowany na potrzeby uzdrawiska Uniejów operat z 2023 r. mógłby służyć gminom ubiegającym się o takowy status. W ocenie autora jest to dokument wzorowy do przeprowadzenia podobnej analizy zasobów na innym obszarze. W wyczerpujący sposób opisuje wymagania określone w ustawie, prezentując granice stref ochrony uzdrowiskowej, zakłady lecznictwa uzdrowiskowego, profile lecznicze itp.

Bibliografia

- Apanowicz J., *Metodologiczne elementy procesu poznania naukowego w teorii organizacji i zarządzania*, Gdynia 2000.
- Chańko J., *W PRL 1945–1989*, [w:] J. Szymczak (red.), *Miasto Uniejów i region spycimiersko-uniejowski poprzez wieki*, t. 2: *Lata 1918–2020*, Łódź–Uniejów 2021, s. 211–355.
- Golba J., *Historyczne i prawne aspekty funkcjonowania uzdrowisk w Polsce*, Warszawa 2020.
- Konecki K., *Studia z metodologii badań jakościowych: teoria ugruntowana*, Warszawa 2000.
- Matczak A., *Uniejów – uzdrowisko nowej generacji*, [w:] I. Jaźewicz (red.), *Uzdrowiska Europy Środkowo-Wschodniej*, Słupsk 2023, s. 9–34.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2012 r. w sprawie nadania statusu uzdrawiska miastu Uniejów wraz z sołectwami: Spycimierz, Spycimierz-Kolonia, Zieleń i Człopy położonym na obszarze gminy Uniejów*, DzU z 2012 r., poz. 782.

- Rozstrzygnięcie nadzorcze nr pnk-i.4131.927.2017 Wojewody Łódzkiego z dnia 24 listopada 2017 r., poz. 5461.
- Uchwała nr L/409/2021 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 29 września 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części strefy uzdrowskiej „B” na terenie miasta Uniejów i miejscowości Człopy, Spycimierz, Zieleń i fragmentu strefy uzdrowskiej „C” w miejscowości Zieleń.
- Uchwała nr LI/416/2017 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy uzdrowskiej „A” oraz części strefy uzdrowskiej „B” na terenie gminy Uniejów.
- Uchwała nr LIV/444/2017 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 20 października 2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy uzdrowskiej „C” na terenie miejscowości Spycimierz w gminie Uniejów.
- Uchwała nr LVIII/330/2010 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie uchwalenia statutów sołectw w gminie Uniejów: Brzeziny, Brzozówka, Czekaj, Czepów, Człopy, Dąbrowa, Felicjanów, Góry, Hipolitów, Kozanki Wielkie, Kuczki, Lekaszyn, Łęg Baliński, Orzeszków, Orzeszków-Kolonia, Ostrowsko, Pęgów, Skotniki, Roźniatów, Roźniatów-Kolonia, Spycimierz, Spycimierz-Kolonia, Stanisławów, Wielenin, Wielenin-Kolonia, Wieścice, Wilamów, Wola Przedmiejska, Zaborów, Zieleń.
- Uchwała nr LVIII/330/2010 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie uchwalenia statutu Osiedla-Miasta Uniejów.
- Uchwała nr LXXIII/610/2023 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 23 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego przy ul. Władysława Reymonta w Uniejowie.
- Uchwała nr VI/44/2015 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 26 stycznia 2015 r. w sprawie likwidacji jednostki pomocniczej Osiedle-Miasto Uniejów.
- Uchwała nr XI/93/20215 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 8 czerwca 2015 r. w sprawie zmiany Statutu Uzdrowska Uniejów.
- Uchwała nr XLII/324/2021 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 8 marca 2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości: Kozanki Wielkie, Pęgów, Zaborów, Dąbrowa,

Wielenin-Kolonia, Wielenin, Stanisławów, Czepów, Roźniatów w gminie Uniejów.

Uchwała nr XLVII/368/2017 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 26 kwietnia 2017 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu strefy uzdrawiskowej „C” w miejscowości Uniejów i dla fragmentu terenu miejscowości Ostrowsko gm. Uniejów.

Uchwała nr XXXII/182/2012 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Uzdrawiska Uniejów.

Uchwała nr XXXIV/186/2012 Rady Miejskiej w Uniejowie z dnia 18 września 2012 r. w sprawie zmiany Statutu Gminy Uniejów.

Urząd Miasta w Uniejowie, *Operat uzdrawiskowy. Uzdrawisko Uniejów*, Uniejów 2011.

Urząd Miasta w Uniejowie, *Operat uzdrawiskowy. Uzdrawisko Uniejów*, Uniejów 2023.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, DzU z 2003 r., nr 80, poz. 717, tekst jednolity.

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych, DzU z 2005 r., nr 167, poz. 1399, tekst jednolity.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, DzU z 1990 r., nr 16, poz. 95, tekst jednolity.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, DzU z 2011 r., nr 163, poz. 981, tekst jednolity.

Źródła internetowe

<https://dziennik.lodzkie.eu/> [dostęp: 10.05.2024].

<https://www.gov.pl/web/zdrowie/status-uzdrawiska-lub-obszaru-ochrony-uzdrawiskowej> [dostęp: 10.05.2024].